

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
« ____ » _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми «Фінанси і облік в підприємстві»
(назва програми)
на тему: Аналіз становлення й розвитку фінансового ринку в Україні

Здобувачки групи Фз-01с
(шифр групи)

Козлової Тетяни Євгенівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Тетяна КОЗЛОВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник к.е.н., доцент Тетяна КАСЬЯНЕНКО _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Консультант¹⁾ _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Суми 2024

Примітки:

1) Зазначається за наявності

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«___» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувачки групи Фз-01с інституту ННІ БІЕМ
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Козлової Тетяни Євгенівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: Аналіз становлення й розвитку фінансового ринку в Україні

Затверджено наказом по СумДУ № 0569-VI від «22» травня 2024 р

Термін здачі здобувачкою завершеної роботи «29» травня 2024 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

проаналізувати етапи становлення фінансового ринку України з моменту здобуття незалежності, дослідити вплив економічних реформ та політичної стабільності на розвиток фінансового ринку, вивчити роль держави у регулюванні фінансових процесів та її вплив на стабільність фінансової системи, оцінити сучасний стан фінансового ринку України та його вплив на економіку країни.

Дата видачі завдання: «29» січня 2024р.

Керівник к.е.н., доцент Тетяна КАСЬЯНЕНКО _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Консультант¹⁾ _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Завдання прийнято до виконання «29» січня 2024р. _____ Тетяна КОЗЛОВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Примітки:

1) Зазначається за наявності

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр
на тему:

Аналіз становлення й розвитку фінансового ринку в Україні

(назва кваліфікаційної роботи)

Козлової Тетяни Євгенівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувачки)

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 47 сторінках, список використаних джерел із 28 найменувань. Робота містить 4 таблиць, 4 рисунків.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Фінансовий ринок України пройшов значний шлях розвитку з моменту незалежності країни, переживаючи періоди стрімкого зростання та глибоких криз. Його становлення та розвиток тісно пов'язані з економічними, політичними та соціальними процесами в країні. Аналіз цих процесів є важливим для розуміння загальної економічної динаміки України та для визначення перспектив її фінансової системи. Розгляд історичних тенденцій та сучасного стану фінансового ринку дозволяє формувати стратегії для подальшого ефективного розвитку і зміцнення економічної стабільності країни.

Мета роботи – проаналізувати основні етапи становлення та розвитку фінансового ринку України, визначити основні проблеми та виклики, які впливають на його ефективність.

Методи дослідження: Для аналізу фінансового ринку використовувались теоретичні методи (аналіз літератури, синтез, узагальнення) та емпіричні методи (аналіз статистичних даних, спостереження за динамікою ринку, аналіз регуляторних документів), що дозволили глибоко розглянути тенденції та визначити основні виклики фінансового ринку України.

Ключові слова: банк, аналіз фінансового стану, фінансовий ринок,

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Теоретичні основи фінансового ринку: сутність, роль, значення та етапи становлення	8
2. Характеристика фінансового ринку та його сегментування	14
3. Аналіз сучасного стану фінансового ринку України	18
4. Регулювання фінансового ринку в контексті євроінтеграційних процесів	25
5. Перспективи розвитку фінансового ринку України	34
Висновки.....	43
Список використаних джерел.....	45

ВСТУП

Дослідження фінансового ринку України є надзвичайно важливою темою через його значну роль у розвитку національної економіки. З моменту здобуття незалежності країна пройшла складний і довгий шлях, який характеризується як періодами стрімкого економічного зростання, так і глибокими кризами. Розвиток фінансового ринку України нерозривно пов'язаний з економічними, політичними та соціальними змінами, що відбувалися в країні. Дослідження цих процесів дозволяє глибше зрозуміти загальну економічну динаміку та перспективи розвитку фінансової системи України.

Аналіз історичних тенденцій та сучасного стану фінансового ринку України надає можливість визначити фактори, які сприяли його формуванню та розвитку. Наприклад, періоди стабільності та економічного підйому зазвичай супроводжувалися зростанням довіри до фінансових інститутів, розширенням ринку цінних паперів та збільшенням обсягів іноземних інвестицій. Водночас, кризи, що переживала країна, мали негативний вплив на фінансовий ринок, викликаючи відтік капіталу, зниження вартості активів та довіри до банківської системи. Знання цих процесів є критично важливим для розробки стратегій, спрямованих на подальший розвиток та зміцнення фінансової стабільності.

Теоретичним підґрунтям для проведення дослідження послуговували праці видатних вчених та економістів, серед яких Баранова В. Г., Виговська В. В., Ганзюк С. М., Іу́хуменко Р. І., Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Машлій Г., Галюк М., Приказюк Н. В., Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Ці дослідження висвітлюють різноманітні аспекти розвитку фінансових ринків в умовах пострадянських трансформацій, що дозволяє краще зрозуміти специфіку українського фінансового ринку. Окрім того, важливе місце в теоретичній базі дослідження займають зарубіжні наукові праці, що аналізують розвиток фінансових ринків у схожих перехідних економіках. Вивчення досвіду інших країн, які пройшли через подібні етапи розвитку, допомагає виявити загальні закономірності та унікальні риси,

притаманні Україні.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні стратегій, що сприятимуть ефективному розвитку фінансового ринку та економічної стабільності України. Розуміння історичних тенденцій та впливу зовнішніх та внутрішніх факторів дозволяє прогнозувати можливі сценарії розвитку фінансової системи та приймати обґрунтовані рішення щодо її регулювання. Це, в свою чергу, сприяє залученню інвестицій, зміцненню довіри до фінансових інститутів та створенню сприятливих умов для економічного зростання.

Таким чином, дослідження фінансового ринку України є актуальним та важливим для розуміння економічних процесів в країні, формування ефективних стратегій розвитку та зміцнення фінансової стабільності. Врахування історичного досвіду та сучасних тенденцій дозволить створити передумови для сталого економічного зростання та підвищення добробуту населення.

Мета дослідження – проаналізувати основні етапи становлення та розвитку фінансового ринку України, визначити основні проблеми та виклики, які впливають на його ефективність.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити низку завдань:

- проаналізувати етапи становлення фінансового ринку України з моменту здобуття незалежності;
- дослідити вплив економічних реформ та політичної стабільності на розвиток фінансового ринку;
- вивчити роль держави у регулюванні фінансових процесів та її вплив на стабільність фінансової системи;
- оцінити сучасний стан фінансового ринку України та його вплив на економіку країни.

Об'єкт дослідження – процес становлення і розвитку фінансового ринку України.

Предмет дослідження – специфічні фінансово-економічні відносини, що визначають формування та розвиток фінансового ринку в Україні.

Методи дослідження. Для аналізу фінансового ринку використовувались

теоретичні методи (аналіз літератури, синтез, узагальнення) та емпіричні методи (аналіз статистичних даних, спостереження за динамікою ринку, аналіз регуляторних документів), що дозволили глибоко розглянути тенденції та визначити основні виклики фінансового ринку України.

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновку та списку літератури українською мовою.

1. Теоретичні основи фінансового ринку: сутність, роль, значення та етапи становлення

Фінансовий ринок, як складний організм у серці економічної системи, відіграє ключову роль у життєдіяльності будь-якої держави. Його сутність полягає в системному перерозподілі фінансових ресурсів між учасниками економічних відносин, забезпечуючи збалансування грошових потоків та стимулюючи економічне зростання. В цьому контексті, фінансовий ринок є невід'ємною частиною економічного ландшафту, що забезпечує ефективний розподіл ресурсів, формування цін на фінансові активи, управління ризиками та підтримання економічної стабільності [5].

Механізм перерозподілу на фінансовому ринку постійно відбувається через рух капіталу, який здійснюється за допомогою купівлі-продажу фінансових інструментів. Ці інструменти, такі як акції, облігації, деривативи та валюта, виступають посередниками в обміні вільних коштів на активи, що генерують дохід. Завдяки цим операціям, фінансовий ринок виконує функцію акумуляції та розподілу фінансових ресурсів між різними секторами економіки, забезпечуючи їх ефективне використання.

На фінансовому ринку діє велика кількість учасників, кожен з яких має свою роль та інтереси. Інвестори володіють вільними коштами, які прагнуть примножити, вкладаючи їх у різні фінансові активи. Позичальники, які потребують додаткових коштів для фінансування своєї діяльності, виступають емітентами цінних паперів або беруть кредити. Фінансові інститути виступають посередниками, зводячи інвесторів та позичальників, забезпечуючи функціонування ринку та надаючи спектр фінансових послуг. Держава бере участь в регулюванні фінансового ринку, захищаючи інтереси інвесторів та забезпечуючи його стабільність.

Фінансовий ринок виконує кілька важливих функцій, що забезпечують його ефективне функціонування та вплив на економічну систему. Перерозподіл капіталу

є однією з основних функцій ринку, яка дозволяє акумулювати вільні кошти інвесторів та направляти їх на фінансування пріоритетних напрямків економічного розвитку. Це забезпечує ефективне використання ресурсів та стимулює економічне зростання [16, с. 183].

Інформаційна функція фінансового ринку забезпечує прозорість інформації про стан економіки та діяльність компаній, що сприяє прийняттю обґрунтованих інвестиційних рішень. Це важливо для забезпечення довіри учасників ринку та підтримання його стабільності. Стимулювання економічного зростання відбувається через мобілізацію інвестиційних ресурсів, необхідних для розвитку підприємництва та інновацій. Це сприяє створенню нових робочих місць, підвищенню продуктивності та зростанню ВВП.

Фінансові ринки класифікуються за різними ознаками, що дозволяє краще зрозуміти їх структуру та функціонування. Залежно від об'єкта купівлі-продажу, фінансові активи поділяються на кілька основних категорій. Ринок грошей охоплює операції з короткостроковими активами, такими як векселі, депозитні сертифікати та казначейські зобов'язання. Це забезпечує ліквідність та короткострокове фінансування для учасників ринку.

Ринок капіталу охоплює операції з довгостроковими активами, такими як акції, облігації та інвестиційні фонди. Цей ринок забезпечує фінансування довгострокових проєктів та інвестицій, сприяючи стабільному економічному зростанню. Ринок валют, де здійснюється купівля-продаж іноземної валюти, забезпечує міжнародні розрахунки та фінансові операції, підтримуючи глобальну економічну інтеграцію [17, с. 56].

Похідний ринок охоплює торгівлю похідними фінансовими інструментами, такими як ф'ючерси, опціони та свопи. Ці інструменти дозволяють учасникам ринку управляти ризиками, хеджувати свої позиції та спекулювати на зміні цін активів. Це підвищує гнучкість та ефективність ринку, сприяючи його стабільності.

Підсумовуючи, фінансовий ринок є складним та багатогранним механізмом, що відіграє ключову роль у функціонуванні економіки. Він забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, формування цін на фінансові активи, управління

ризиками та підтримання економічної стабільності. Завдяки цьому, фінансовий ринок сприяє економічному зростанню, розвитку підприємництва та інновацій, забезпечуючи стійкий розвиток держави.

Фінансовий ринок України пройшов кілька етапів розвитку з моменту здобуття незалежності у 1991 році, кожен з яких характеризувався своїми особливостями, викликами та досягненнями. Основні етапи розвитку фінансового ринку України включають перехідний період початку 90-х років, період стабілізації та розвитку інфраструктури в кінці 90-х - початку 2000-х, період до фінансової кризи 2008 року, період посткризового відновлення та інтеграції з європейськими ринками після 2014 року.

Перший етап розвитку фінансового ринку в Україні охоплює період з 1991 по 1994 роки. У цей час відбувався перехід від планової економіки до ринкової, що супроводжувалося значними макроекономічними змінами. Основними викликами цього періоду були високі темпи інфляції, гіперінфляція, нестабільність банківської системи та відсутність чітких правил регулювання. У цей час почала формуватися банківська система, були створені перші комерційні банки, запроваджено національну валюту - українську гривню. Однак, через відсутність належної законодавчої бази та слабку регуляцію, фінансовий ринок залишався нестабільним.

Другий етап розвитку, з 1995 по 1999 роки, характеризується стабілізацією макроекономічних показників та поступовим впровадженням фінансових реформ.

Було створено Національний банк України (НБУ) як центральний банк, що відповідає за монетарну політику та регулювання банківської системи. Запровадження національної валюти та жорстка монетарна політика НБУ сприяли зниженню інфляції та стабілізації економіки. У цей період також були створені основні інституції фінансового ринку, такі як фондові біржі, перші інвестиційні фонди та страхові компанії. Однак, незважаючи на певні досягнення, ринок залишався слабо розвиненим, що було пов'язано з низьким рівнем довіри з боку населення та інвесторів [21].

Третій етап, з 2000 по 2008 роки, ознаменувався значним зростанням фінансового ринку. У цей час економіка України демонструвала стабільне

зростання, що сприяло розвитку банківського сектору, фондового ринку та інших фінансових інструментів. Були проведені реформи у сфері регулювання фінансових ринків, удосконалено законодавчу базу, запроваджено нові фінансові інструменти та технології. Активно розвивалися ринок корпоративних та державних облігацій, розширювалися можливості для залучення іноземних інвестицій. Проте, попри позитивні зрушення, залишалися проблеми з корпоративним управлінням, прозорістю ринків та захистом прав інвесторів.

Фінансова криза 2008 року значно вплинула на розвиток фінансового ринку України, ознаменувавши початок четвертого етапу. Цей період характеризується падінням економіки, зростанням неплатоспроможності банків та інших фінансових установ, скороченням кредитування та інвестиційної активності. Багато банків збанкрутувало або було рекапіталізовано державою. Національний банк України провів значні реформи, спрямовані на оздоровлення банківського сектору, підвищення його стійкості та прозорості. Було запроваджено нові регуляторні вимоги, посилено контроль за діяльністю банків та фінансових установ.

П'ятий етап розвитку фінансового ринку України розпочався після 2014 року у зв'язку з політичною та економічною кризою, викликаною анексією Криму та військовими діями на Сході країни. Цей період характеризується посиленням реформ у фінансовому секторі, спрямованих на інтеграцію з європейськими ринками та підвищенням конкурентоспроможності української економіки. Було прийнято низку важливих законодавчих актів, зокрема Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", який гармонізує українське законодавство з європейськими стандартами. Також було запроваджено електронні платіжні системи, розширено можливості для фінансових технологій (FinTech), що сприяло розвитку інноваційних фінансових послуг та підвищенню доступності фінансових послуг для населення.

Постійні зусилля з реформування та модернізації фінансового ринку, підтримка з боку міжнародних фінансових організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), сприяли зміцненню фінансової системи України. Розширення

співпраці з Європейським Союзом, зокрема підписання Угоди про асоціацію, створення зони вільної торгівлі та участь у програмі "Східне партнерство", відкрили нові можливості для залучення інвестицій та розширення ринків збуту для українських підприємств.

Фінансовий ринок відіграє ключову роль у забезпеченні стійкого економічного зростання, стимулюванні інвестиційної діяльності та підвищенні ефективності функціонування економічної системи в цілому. Його значення складно переоцінити, адже саме він виступає платформою для акумуляції та розподілу капіталу, забезпечуючи зв'язок між тими, хто володіє вільними коштами, та тими, хто потребує інвестицій.

Однією з основних функцій фінансового ринку є мобілізація заощаджень. Домогосподарства та інші суб'єкти економіки можуть інвестувати свої заощадження в різні фінансові інструменти, такі як акції, облігації, депозитні сертифікати та інші. Ці інвестиції трансформуються у продуктивний капітал, який використовується для фінансування підприємницької діяльності, створення нових робочих місць, розвитку інфраструктури та інших аспектів економічного зростання. Завдяки цьому процесу відбувається акумуляція капіталу, який у свою чергу сприяє стійкому економічному розвитку.

Фінансовий ринок також відіграє важливу роль в ефективному розподілі ресурсів. За допомогою механізму цін, які формуються під впливом попиту та пропозиції на фінансові активи, ринок сприяє тому, що капітал спрямовується у ті сфери економіки, де він може бути використаний найбільш продуктивно. Це забезпечує оптимальне використання наявних ресурсів та сприяє підвищенню загальної ефективності економіки. Крім того, фінансовий ринок сприяє формуванню справедливих цін на фінансові активи, що дозволяє інвесторам приймати обґрунтовані рішення щодо своїх інвестицій [21, с. 61].

Однією з ключових функцій фінансового ринку є стимулювання інновацій. Доступ до капіталу є критично важливим для реалізації інноваційних проєктів та розвитку нових підприємств. Фінансовий ринок надає можливість стартапам та інноваційним компаніям залучати необхідні ресурси для реалізації своїх ідей, що

сприяє технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності економіки. Інвестиції в наукові дослідження та розробки, підтримка венчурного капіталу та інші форми фінансової підтримки інновацій є важливими складовими цього процесу.

Фінансовий ринок пропонує широкий спектр інвестиційних інструментів, що дозволяє інвесторам диверсифікувати свої портфелі та мінімізувати ризики. Акції, облігації, деривативи, паєві інвестиційні фонди (ПФФ) та інші інструменти надають інвесторам можливість обирати ті активи, які найкраще відповідають їхнім інвестиційним цілям та рівню ризику. Це сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, та забезпечує стабільність фінансової системи.

Фінансовий ринок забезпечує доступ до інформації про стан економіки, діяльність компаній та ринкові ціни на активи, що дає змогу інвесторам приймати обґрунтовані інвестиційні рішення. Прозорість та доступність інформації є критично важливими для ефективного функціонування ринку, оскільки вони дозволяють учасникам ринку оцінювати ризики та потенційні прибутки від інвестицій. Завдяки цьому інвестори можуть краще розуміти ринкові тенденції та приймати більш обґрунтовані рішення щодо своїх інвестицій [22, с. 17].

Конкурентне середовище на фінансовому ринку сприяє зниженню транзакційних витрат на купівлю та продаж фінансових активів. Це робить інвестиції більш доступними для широкого кола інвесторів, що сприяє залученню додаткового капіталу на ринок. Зниження витрат на проведення фінансових операцій підвищує ефективність ринку та сприяє його стабільному розвитку.

Отже, фінансовий ринок виконує ряд критично важливих функцій, які сприяють економічному зростанню, підтримці інвестиційної діяльності та підвищенню ефективності фінансових операцій. Він забезпечує мобілізацію заощаджень та їх трансформацію у продуктивний капітал, сприяє ефективному розподілу ресурсів та підтримує інноваційні проекти. Завдяки широкому спектру інвестиційних інструментів, доступності інформації та зниженню транзакційних витрат, фінансовий ринок створює умови для стабільного розвитку економіки

2. Характеристика фінансового ринку та його сегментування

Фінансовий ринок є складною та багатогранною системою, що об'єднує різноманітні сегменти, кожен з яких виконує свої специфічні функції і має свої унікальні характеристики. Важливо розуміти, що фінансовий ринок виконує важливі завдання в економіці, забезпечуючи мобілізацію капіталу, його ефективний розподіл та використання, а також створюючи умови для ефективного управління ризиками.

Одним з основних критеріїв поділу фінансового ринку є тип активів, з якими здійснюються операції. За цим критерієм ринок поділяється на ринок цінних паперів, валютний ринок та ринок дорогоцінних металів.

Ринок цінних паперів є одним з найважливіших сегментів фінансового ринку, оскільки саме тут здійснюється основна частина операцій з фінансовими інструментами. До цінних паперів належать акції, облігації та деривативи. Акції представляють собою долю в капіталі компанії та надають їх власникам право на частку в прибутку у вигляді дивідендів. Облігації, в свою чергу, є борговими зобов'язаннями емітента перед інвесторами і передбачають виплату фіксованих відсотків протягом певного періоду часу з поверненням основної суми боргу в кінці терміну. Деривативи є похідними фінансовими інструментами, вартість яких залежить від вартості інших активів, таких як акції, облігації, валюта або сировина. Вони включають ф'ючерси, опціони та свопи, і використовуються для хеджування ризиків або спекуляцій [9, с. 383].

Валютний ринок охоплює операції з купівлі-продажу іноземних валют. Цей ринок є надзвичайно ліквідним та має глобальний характер, оскільки операції з валютою здійснюються в режимі 24/7 у різних частинах світу. Основними учасниками валютного ринку є центральні банки, комерційні банки, фінансові інститути, корпорації та індивідуальні інвестори. Валютний ринок виконує важливу функцію в забезпеченні міжнародної торгівлі та інвестицій, а також у хеджуванні валютних ризиків.

Ринок дорогоцінних металів включає торгівлю золотом, сріблом, платиновими та паладієвими інструментами. Ці метали використовуються як інвестиційні активи та засоби збереження вартості, особливо в періоди економічної нестабільності. Золото традиційно вважається "безпечним притулком" для інвесторів, оскільки воно зберігає свою вартість навіть у часи кризи. Срібло, хоча менш цінне, також широко використовується в промисловості, що підвищує його привабливість як інвестиційного активу.

Наступний критерій поділу фінансового ринку – термін виконання зобов'язань. За цим критерієм ринок поділяється на ринок грошей та ринок капіталу.

Ринок грошей охоплює операції з короткостроковими фінансовими інструментами, такими як депозити, казначейські векселі та короткострокові облігації. Ці інструменти зазвичай мають термін погашення до одного року. Основними учасниками ринку грошей є центральні банки, комерційні банки, інституційні інвестори та корпорації. Ринок грошей виконує ключову функцію в забезпеченні ліквідності в економіці та управлінні короткостроковими фінансовими потребами.

Ринок капіталу включає операції з довгостроковими фінансовими інструментами, такими як акції та довгострокові облігації. Ці інструменти мають термін погашення понад один рік і використовуються для фінансування довгострокових інвестиційних проектів. Основними учасниками ринку капіталу є інституційні інвестори, корпорації, уряди та індивідуальні інвестори. Ринок капіталу забезпечує мобілізацію довгострокового капіталу для розвитку економіки та сприяє стабільності фінансової системи.

За місцем розташування фінансовий ринок поділяється на внутрішній та зовнішній ринки. Внутрішній ринок включає операції з активами резидентів, що здійснюються всередині країни. Основними учасниками внутрішнього ринку є місцеві інвестори, корпорації, банки та уряди. Цей ринок забезпечує мобілізацію капіталу для національної економіки та сприяє її розвитку. Зовнішній ринок охоплює операції з активами нерезидентів, що здійснюються на міжнародному

рівні. До основних учасників зовнішнього ринку належать міжнародні інвестори, транснаціональні корпорації, центральні банки та міжнародні фінансові інститути. Зовнішній ринок відіграє важливу роль у забезпеченні глобальної мобілізації капіталу та сприяє міжнародній фінансовій інтеграції [25, с. 34].

В залежності від рівня ризику, ринок поділяється на ринок ризикових та безризикових активів.

Ринок ризикових активів включає в себе такі фінансові інструменти, як акції та деривативи. Акції представляють собою частки власності в компаніях і є одними з найбільш поширених інвестиційних інструментів. Вони надають інвесторам право на частку прибутку компанії у вигляді дивідендів та можливість участі у її управлінні. Проте, інвестиції в акції пов'язані з високим рівнем ризику через волатильність ринкової ціни. Волатильність може бути зумовлена різними факторами, такими як економічні умови, політична ситуація, корпоративні новини та інші. Таким чином, інвестори можуть як отримувати значні прибутки, так і зазнавати серйозних втрат.

Деривативи є іншими важливими інструментами на ринку ризикових активів. Вони включають опціони, ф'ючерси, свопи та інші контракти, що базуються на вартості інших активів. Деривативи можуть використовуватися для хеджування ризиків, спекуляції або арбітражу. Наприклад, опціони надають право (але не зобов'язання) купити або продати актив у майбутньому за заздалегідь визначеною ціною. Ф'ючерсні контракти зобов'язують сторони здійснити купівлю або продаж активу в майбутньому за визначеною ціною. Свопи дозволяють обмінюватися фінансовими потоками між сторонами. Хоча деривативи можуть використовуватися для зменшення ризиків, вони також можуть створювати значні ризики, пов'язані зі зміною вартості базових активів.

Ринок безризикових активів охоплює фінансові інструменти з низьким рівнем ризику та стабільним доходом. До таких активів відносяться державні облігації та депозити. Державні облігації є борговими зобов'язаннями уряду, що випускаються для фінансування державних витрат. Вони вважаються одними з найбільш безпечних інвестицій, оскільки уряд зазвичай має можливість повернути

борг за рахунок податків. Відсоткові ставки по державних облігаціях, як правило, є нижчими, ніж по ризикових акціях або деривативах, але вони забезпечують стабільний дохід. Депозити в банках також є безризиковими активами. Вкладники можуть розміщувати свої кошти на депозитних рахунках і отримувати відсотки. Депозити зазвичай застраховані державними агентствами, що робить їх безпечними для інвесторів [23, с. 21].

За методом торгівлі ринок поділяється на біржовий та позабіржовий. Біржовий ринок здійснює торгівлю через біржі, які забезпечують централізовану платформу для купівлі-продажу фінансових інструментів. Найвідоміші біржі включають Нью-Йоркську фондову біржу (NYSE), NASDAQ, Лондонську фондову біржу (LSE) та інші. Біржі забезпечують прозорість цін, високу ліквідність та регулювання торгівлі. Учасники ринку можуть купувати та продавати акції, облігації, деривативи та інші фінансові інструменти через біржі. Біржі також відіграють важливу роль у встановленні ринкових цін та забезпеченні стабільності ринку.

Позабіржовий ринок включає операції, що здійснюються безпосередньо між учасниками ринку без посередництва бірж. Торгівля на позабіржовому ринку може бути менш формальною та менш регульованою, ніж на біржовому ринку. Позабіржовий ринок дозволяє учасникам укладати угоди напряму, що може бути вигідно у випадках, коли потрібно швидко здійснити велику угоду або коли на біржі немає необхідного інструменту. Проте, позабіржовий ринок може бути менш прозорим та менш ліквідним, ніж біржовий. Операції на позабіржовому ринку можуть включати торгівлю облігаціями, валютою, деривативами та іншими фінансовими інструментами.

3. Аналіз сучасного стану фінансового ринку України

Війна в Україні, що розпочалася 24 лютого 2022 року, мала руйнівний вплив на всі сфери економіки, включаючи й фінансовий ринок. Різке падіння ВВП, масові руйнування інфраструктури, значні людські втрати та еміграція, а також запровадження жорстких санкцій проти Росії призвели до безпрецедентних викликів для української фінансової системи [4, с. 15].

Різке падіння ринків стало однією з найбільш драматичних змін в українській економіці на початку війни. Індекс Української біржі (UX) 24 лютого впав на 33%, а до кінця березня знизився майже на 70%. Це падіння було спричинене масовим продажем активів інвесторами, які шукали безпечніші притулки для своїх капіталів. Вартість державних облігацій також різко знизилася, що призвело до зростання їх дохідності. Такі зміни відображають глибокий скептицизм інвесторів щодо спроможності українського уряду обслуговувати свій борг під час військових дій.

Дестабілізація валютного ринку стала наступним викликом для української економіки. Курс гривні до долара США різко впав з 29,28 грн/\$1 23 лютого до 40,00 грн/\$1 8 березня. Цей обвал курсу був спричинений значним попитом на іноземну валюту на тлі паніки та економічної невизначеності. Національний банк України (НБУ) був змушений втручатися на ринок, щоб стабілізувати курс, продаючи валютні резерви та запроваджуючи валютні обмеження. Це втручання допомогло уникнути ще глибшого падіння гривні, але призвело до зменшення резервів НБУ [19].

Зростання інфляції стало наступним серйозним наслідком війни. Військові дії призвели до значного зростання цін на товари та послуги, що спричинило інфляційний тиск. У березні 2023 року рівень інфляції сягнув 20%, а до кінця року очікується на рівні 15%. Зростання цін було спричинене порушенням ланцюгів постачання, збільшенням витрат на транспортування та дефіцитом певних товарів. Висока інфляція знижує купівельну спроможність населення та ускладнює

економічне відновлення.

Таблиця 3.1 - Економічні виклики для України: Дестабілізація валютного ринку та зростання інфляції.

Показник	Опис
Курс гривні до долара США (23 лютого 2023 р.)	29,28 грн/\$1
Курс гривні до долара США (8 березня 2023 р.)	40,00 грн/\$1
Причини обвалу курсу	Значний попит на іноземну валюту на тлі паніки та економічної невизначеності.
Втручання НБУ	Продавав валютні резерви та запроваджував валютні обмеження для стабілізації курсу.
Наслідки втручання НБУ	Уникнення глибшого падіння гривні, але зменшення резервів НБУ.
Рівень інфляції (березень 2023 р.)	20%
Очікуваний рівень інфляції (кінець 2023 р.)	15%
Причини зростання інфляції	Військові дії, порушення ланцюгів постачання, збільшення витрат на транспортування, дефіцит певних товарів.
Вплив високої інфляції	Зниження купівельної спроможності населення, ускладнення економічного відновлення.

Зменшення кредитування стало ще одним наслідком війни. Банки скоротили обсяги кредитування, щоб знизити ризики. Це негативно вплинуло на реальний сектор економіки, який потребує фінансування для відновлення та розвитку. Кредитні ризики зросли через невизначеність, пов'язану з військовими діями, та погіршення фінансового стану позичальників. Відсутність доступу до кредитних ресурсів ускладнює інвестиції в економіку та відновлення зруйнованої інфраструктури.

Державний дефіцит бюджету значно зріс внаслідок війни. Військові дії призвели до значного зростання державних видатків та падіння доходів, що значно розширило дефіцит бюджету. У 2022 році дефіцит бюджету сягнув 17% ВВП, а в 2023 році очікується на рівні 12%. Зростання видатків було зумовлене необхідністю фінансування військових операцій, відновлення зруйнованої інфраструктури та надання соціальної підтримки населенню. Падіння доходів відбулося через скорочення економічної активності та зниження податкових надходжень [2].

ВВП України за оцінками МВФ скоротився на 45% у 2022 році. Це було

найбільше падіння за всю історію незалежної України. У 2024 році очікується зростання на 3,5%, а в 2025 році - на 4,5%. Відновлення економіки буде залежати від стабілізації ситуації на фронті, міжнародної допомоги та відновлення зруйнованої інфраструктури. Інфляція у 2022 році становила 20%, але очікується, що у 2024 році вона знизиться до 15%, а в 2025 році - до 10%. Стабілізація інфляції буде залежати від контролю над цінами та стабілізації національної валюти. Курс гривні до долара США стабілізувався на рівні близько 40 грн/\$1. НБУ очікує, що курс залишатиметься стабільним протягом 2024-2025 років, завдяки валютним інтервенціям та підтримці міжнародних партнерів. Дефіцит бюджету у 2022 році становив 17% ВВП. У 2024 році очікується зниження до 12%, а в 2025 році - до 8%. Це буде досягнуто за рахунок зменшення військових витрат та збільшення податкових надходжень [6, с. 17].

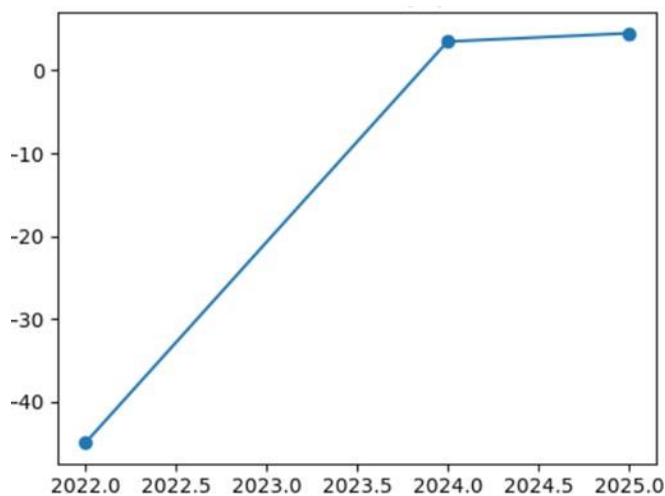

Рисунок 3.1 - Зміна ВВП (%)

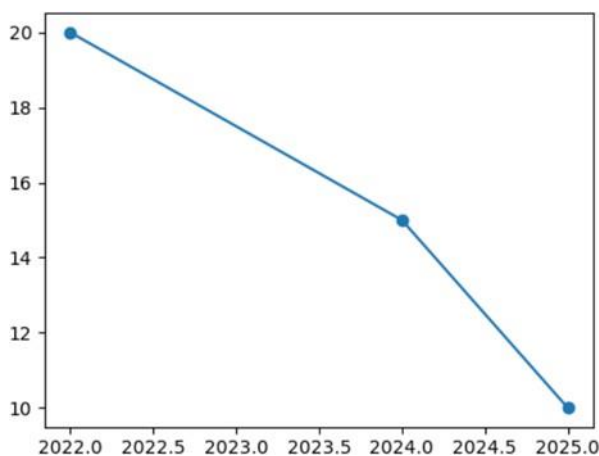

Рисунок 3.2 - Інфляція (%)

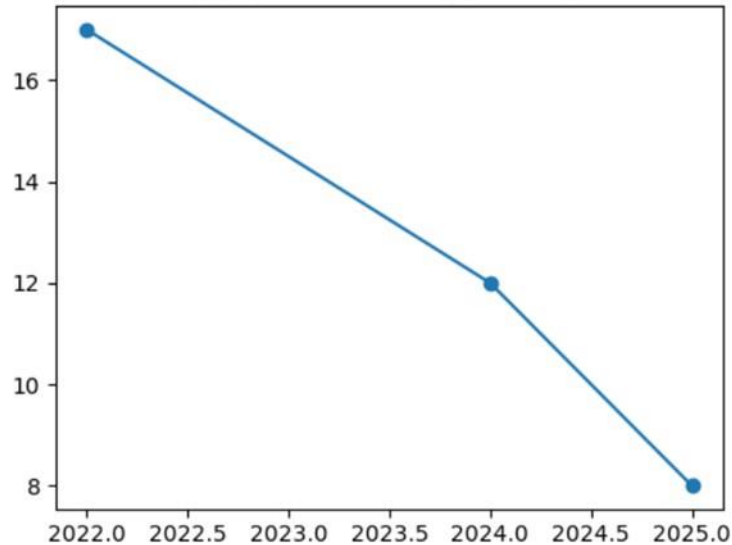

Рисунок 3.3 - Дефіцит бюджету (% ВВП)

Війна є головною проблемою для українського фінансового ринку. Вона створює невизначеність, що негативно впливає на інвестиційну активність та економічне зростання. Інвестори вагаються вкладати кошти в країну, де тривають військові дії, а це знижує можливості для економічного розвитку та відновлення. Знищення інфраструктури також є серйозною проблемою. Війна призвела до значного знищення інфраструктури, що негативно впливає на реальний сектор економіки та погіршує перспективи відновлення. Відновлення зруйнованих доріг, мостів, енергетичних об'єктів та житлових будинків потребує значних фінансових ресурсів та часу. Відтік капіталу став ще одним наслідком війни. Війна призвела до значного відтоку капіталу з України. Це негативно впливає на курс гривні та ускладнює фінансування дефіциту бюджету. Відтік капіталу відбувається через втрату довіри інвесторів до стабільності української економіки. Висока інфляція є ще однією серйозною проблемою. Висока інфляція еродує купівельну спроможність населення, знижує реальні доходи та погіршує рівень життя. Контроль над інфляцією є важливим завданням для економічної політики, щоб забезпечити стабільність цін та підвищення добробуту населення.

Таблиця 3.2 - Основні проблеми українського фінансового ринку в умовах війни.

Проблема	Опис
Невизначеність та інвестиційна активність	Війна створює невизначеність, що негативно впливає на інвестиційну активність та економічне зростання. Інвестори вагаються вкладати кошти через військові дії, знижуючи можливості для економічного розвитку та відновлення.
Знищення інфраструктури	Війна призвела до значного знищення інфраструктури, що негативно впливає на реальний сектор економіки та погіршує перспективи відновлення. Відновлення доріг, мостів, енергетичних об'єктів та житлових будинків потребує значних фінансових ресурсів та часу.
Відтік капіталу	Війна призвела до значного відтоку капіталу з України, що негативно впливає на курс гривні та ускладнює фінансування дефіциту бюджету. Втрата довіри інвесторів до стабільності економіки України також сприяє відтоку капіталу.
Висока інфляція	Висока інфляція еродує купівельну спроможність населення, знижує реальні доходи та погіршує рівень життя. Контроль над інфляцією є важливим завданням для економічної політики, щоб забезпечити стабільність цін та підвищення добробуту населення.

На закінчення, війна в Україні, що розпочалася 24 лютого 2022 року, мала катастрофічні наслідки для фінансового ринку та економіки країни. Різке падіння ринків, дестабілізація валютного ринку, зростання інфляції, зменшення кредитування та значний державний дефіцит бюджету стали основними викликами для української фінансової системи. Відновлення економіки буде залежати від стабілізації ситуації на фронті, міжнародної допомоги та відновлення зруйнованої інфраструктури. Основними проблемами залишаються невизначеність, знищення інфраструктури, відтік капіталу та висока інфляція. Стабілізація економіки потребує комплексних заходів з боку уряду та міжнародної спільноти для подолання наслідків війни та забезпечення стійкого розвитку України в майбутньому [24, с. 383].

Фінансовий ринок України, як і будь-який інший фінансовий ринок, тісно пов'язаний з макроекономічною ситуацією в країні. Ряд макроекономічних

факторів суттєво впливають на його функціонування та розвиток. Серед найважливіших факторів можна виділити інфляцію, валютний курс та економічну стабільність.

Інфляція є одним з найвагоміших макроекономічних чинників, що впливає на фінансовий ринок. Високий рівень інфляції негативно впливає на фінансовий ринок з кількох причин. По-перше, вона знижує реальну купівельну спроможність населення, що веде до зменшення інвестицій та споживання. Це, у свою чергу, скорочує обсяги грошових ресурсів, що можуть бути інвестовані у фінансові активи, та зменшує ліквідність ринку. По-друге, інфляція збільшує невизначеність та ризики для інвесторів, що робить їх більш обережними. Інвестори уникають вкладати свої кошти в активи, які можуть втратити вартість через зростання цін. По-третє, високий рівень інфляції стимулює інфляційні очікування, що може призвести до гіперінфляції – ситуації, коли ціни зростають неконтрольовано, а вартість грошей стрімко падає.

З іншого боку, низький рівень інфляції може сприяти розвитку фінансового ринку. Стабільні та низькі темпи інфляції забезпечують стабільність цін, що створює сприятливе середовище для інвестицій. Це знижує ризики для інвесторів та стимулює довгострокове планування та інвестування. Інвестори мають більше впевненості в тому, що їхні вкладення збережуть свою вартість і принесуть очікуваний дохід. Отже, помірний рівень інфляції є ключовим фактором для підтримки стабільності та розвитку фінансового ринку України.

Валютний курс також відіграє значну роль у функціонуванні фінансового ринку. Стабільний валютний курс сприяє розвитку фінансового ринку, оскільки забезпечує передбачуваність та знижує ризики для інвесторів. Інвестори віддають перевагу ринкам, де валютний курс є стабільним, оскільки це дозволяє їм краще планувати свої фінансові операції та мінімізувати валютні ризики. Стабільний курс також стимулює експорт та імпорт, що позитивно впливає на економіку в цілому, підвищуючи рівень ділової активності та збільшуючи обсяги фінансових потоків [7, с. 21].

Водночас волатильність валютного курсу має протилежний вплив. Зростання

волатильності збільшує невизначеність та ризики для інвесторів. Інвестори можуть втрачати кошти через різкі зміни курсу, що робить фінансовий ринок менш привабливим для інвестицій. Це може призвести до зниження інвестиційної привабливості країни та відтоку капіталу, коли інвестори шукають більш стабільні ринки для своїх вкладень.

Економічна стабільність є ще одним ключовим фактором, що впливає на фінансовий ринок. Стабільна економіка з чіткими правилами гри та сприятливим інвестиційним кліматом створює сприятливі умови для ведення бізнесу та інвестування. Високий рівень економічної стабільності збільшує довіру інвесторів до економіки та фінансової системи, що сприяє залученню капіталу та розвитку ринку. Економічна стабільність також стимулює інновації та розвиток нових фінансових інструментів, що підвищує конкурентоспроможність фінансового ринку на міжнародній арені.

Навпаки, економічна нестабільність негативно впливає на фінансовий ринок. Вона збільшує невизначеність та ризики для інвесторів, що знижує їхню готовність вкладати кошти у фінансові активи. Нестабільність може призвести до фінансових криз, коли великі втрати зазнають як інвестори, так і учасники фінансового ринку. Це, в свою чергу, може знизити інвестиційну привабливість країни та призвести до відтоку капіталу [12, с. 38].

Важливо зазначити, що вплив макроекономічних факторів на фінансовий ринок України не є лінійним. Різні фактори можуть взаємодіяти один з одним, посилюючи або послаблюючи їх вплив. Наприклад, висока інфляція у поєднанні з нестабільним валютним курсом може значно підвищити ризики для інвесторів і зменшити обсяги інвестицій. Навпаки, стабільна економіка і низький рівень інфляції разом можуть створити сприятливі умови для розвитку фінансового ринку.

4. Регулювання фінансового ринку в контексті євроінтеграційних процесів

Зближення українського законодавства з нормами та стандартами Європейського Союзу (ЄС) у сфері фінансових послуг є однією з ключових умов євроінтеграційного процесу. Це зумовлено тим, що ефективно функціонуючий та стабільний фінансовий ринок є критично важливим для розвитку економіки, залучення інвестицій та забезпечення добробуту громадян. Успішне зближення з європейськими стандартами сприятиме зміцненню фінансової стабільності, підвищенню довіри інвесторів та забезпеченню стійкого економічного зростання [11, с. 28].

Україна зобов'язана імплементувати широкий спектр євроінтеграційних вимог, що стосуються регулювання фінансового ринку. Ці вимоги можна умовно поділити на три рівні: гармонізацію законодавства з директивами ЄС, впровадження європейських стандартів та практик регулювання, а також співпрацю з європейськими регуляторами та участь у спільних механізмах нагляду.

Гармонізація законодавства з директивами ЄС означає прийняття українських законів, які максимально відповідають положенням відповідних директив ЄС. Цей процес вимагає ретельного аналізу існуючого законодавства, визначення необхідних змін та розробки нових нормативних актів. Важливо, щоб ці зміни не тільки відповідали вимогам ЄС, але й були адаптовані до українських реалій, забезпечуючи ефективне функціонування фінансового ринку.

Впровадження європейських стандартів та практик регулювання включає наглядові процедури, правила управління ризиками, вимоги до капіталізації фінансових установ тощо. Це потребує не лише внесення змін до законодавства, але й забезпечення їх виконання на практиці. Регулятори повинні мати необхідні ресурси та компетенції для здійснення ефективного нагляду за дотриманням нових вимог. Важливим аспектом є також навчання та підвищення кваліфікації персоналу як регуляторів, так і фінансових установ, щоб вони могли успішно адаптуватися до нових умов [14, с. 56].

Співпраця з європейськими регуляторами та участь у спільних механізмах нагляду необхідна для забезпечення єдиного простору фінансових послуг та запобігання системним ризикам. Це включає обмін інформацією, спільні інспекції, участь у європейських наглядових органах та інших формах співпраці. Така інтеграція сприятиме підвищенню рівня довіри до українського фінансового ринку з боку іноземних інвесторів та забезпеченню стабільності фінансової системи.

До числа ключових директив ЄС, які мають бути імплементовані Україною, належать: Директива про капітал (CRII), Директива про платоспроможність та страхову діяльність (Solvency II), Директива про альтернативні інвестиційні фонди (AIFMD), Директива про ринки фінансових інструментів (MiFID II) та Директива про боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (AMLD) [20].

Директива про капітал (CRII) встановлює вимоги до капіталізації, ліквідності та ризик-менеджменту для банків та інших фінансових установ. Імплементация цієї директиви забезпечить більшу стійкість фінансових установ до шоків та підвищить їхню здатність протистояти фінансовим кризам. Це також сприятиме підвищенню рівня довіри з боку інвесторів та вкладників, що є ключовим фактором для залучення капіталу.

Директива про платоспроможність та страхову діяльність (Solvency II) регулює діяльність страхових та перестрахових компаній. Вона встановлює вимоги до капіталізації, управління ризиками та звітності, що сприяє підвищенню надійності страхового сектора та захисту інтересів страхувальників. Імплементация цієї директиви забезпечить прозорість та стабільність на страховому ринку, що є важливим для залучення інвестицій та забезпечення довгострокового економічного зростання.

Директива про альтернативні інвестиційні фонди (AIFMD) встановлює правила управління та діяльності альтернативних інвестиційних фондів. Це включає вимоги до капіталізації, управління ризиками, звітності та розкриття інформації. Імплементация цієї директиви сприятиме розвитку ринку альтернативних інвестицій в Україні, що є важливим для диверсифікації фінансових інструментів та залучення інвестицій [15, с. 22].

Директива про ринки фінансових інструментів (MiFID II) регулює діяльність інвестиційних компаній, бірж та інших учасників ринку фінансових інструментів. Вона встановлює вимоги до прозорості, управління конфліктами інтересів, захисту інвесторів та звітності. Імплементация цієї директиви забезпечить більш прозорий та ефективний ринок фінансових інструментів в Україні, що сприятиме підвищенню довіри з боку інвесторів та розвитку фінансового сектора.

Директива про боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (AMLD) встановлює правила запобігання легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму. Імплементация цієї директиви забезпечить більшу прозорість фінансових операцій та підвищить рівень безпеки фінансової системи. Це є важливим аспектом для захисту економіки від фінансових злочинів та зміцнення довіри до фінансових установ.

Імплементация євроінтеграційних вимог у сфері фінансового ринку є складним та комплексним завданням, яке потребує значних зусиль та ресурсів з боку української влади. До ключових викликів належать необхідність внесення змін до законодавства, підвищення кваліфікації персоналу, адаптація ІТ-систем та забезпечення фінансування [8].

Для імплементации директив ЄС необхідно внести зміни до численних українських законів та підзаконних актів. Це вимагає тісної співпраці між різними державними органами, зокрема Верховною Радою, Кабінетом Міністрів та регуляторами фінансового ринку. Важливо, щоб ці зміни не лише відповідали вимогам ЄС, але й були адаптовані до українських реалій, забезпечуючи ефективне функціонування фінансового ринку.

Підвищення кваліфікації персоналу є критично важливим для успішної імплементации євроінтеграційних вимог. Регулятори, учасники ринку та інші зацікавлені сторони мають бути ознайомлені з новою нормативною базою та мати необхідні навички для її застосування. Це включає проведення тренінгів, семінарів, обмін досвідом з європейськими колегами та інші заходи з підвищення кваліфікації.

Адаптація ІТ-систем є ще одним важливим аспектом імплементации

євроінтеграційних вимог. Для впровадження європейських стандартів та практик регулювання може знадобитися адаптувати ІТ-системи фінансових установ та регуляторів. Це включає оновлення програмного забезпечення, інтеграцію нових функцій та забезпечення безпеки даних. Важливо, щоб ІТ-системи були здатні ефективно підтримувати нові вимоги та забезпечувати безперебійне функціонування фінансових установ [10].

Забезпечення фінансування є ключовим викликом для успішної імплементації євроінтеграційних вимог. Це потребує значних фінансових ресурсів, як з боку держави, так і з боку приватного сектору. Державні органи мають забезпечити належне фінансування для адаптації законодавства, підвищення кваліфікації персоналу та адаптації ІТ-систем. Приватний сектор, у свою чергу, має інвестувати в модернізацію своїх процесів та інфраструктури для відповідності новим вимогам.

Отож, зближення українського законодавства з нормами та стандартами Європейського Союзу у сфері фінансових послуг є складним, але важливим процесом. Успішна імплементація євроінтеграційних вимог сприятиме зміцненню фінансової стабільності, підвищенню довіри інвесторів та забезпеченню стійкого економічного зростання. Це вимагатиме значних зусиль з боку української влади, регуляторів та учасників ринку, але результати будуть вартими цих зусиль, оскільки забезпечать довгостроковий розвиток та добробут країни [27, с. 72].

Євроінтеграція України виступає одним із ключових пріоритетів державної політики, що передбачає, зокрема, адаптацію національного законодавства до норм та регуляцій Європейського Союзу. Фінансовий ринок, як один із найважливіших секторів економіки, відіграє суттєву роль у цьому процесі. Процес адаптації законодавства до європейських норм у сфері фінансового ринку розпочався ще у 1990-х роках з підписання Угоди про партнерство та співробітництво. Її поглиблення відбулося з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, яка визначила чіткий план імплементації європейського законодавства у цій сфері.

Процес адаптації передбачає гармонізацію українського законодавства з директивами, регламентами та іншими нормативно-правовими актами ЄС. Це

стосується таких ключових аспектів, як банківська діяльність, ринок цінних паперів, страхування та фондовий ринок. У сфері банківської діяльності важливим кроком є впровадження принципів Базеля III, які включають удосконалення правил капіталізації банків, регулювання платіжних систем та управління ризиками. Гармонізація правил у сфері ринку цінних паперів передбачає забезпечення прозорості емісії та обігу цінних паперів, а також підвищення рівня захисту інвесторів. У страхуванні імплементація принципів Solvency II сприяє підвищенню стійкості страхових компаній до фінансових криз та регулює їхню діяльність. На фондовому ринку впровадження європейських стандартів торгівлі цінними паперами та регулювання інвестиційної діяльності створює умови для інтеграції українського ринку з європейським [28, с. 57].

Адаптація законодавства до європейських норм має суттєвий вплив на функціонування українського фінансового ринку. Вона сприяє збільшенню стійкості банківського та страхового секторів до фінансових криз завдяки впровадженню принципів Базеля III та Solvency II. Покращення прозорості досягається через гармонізацію правил бухгалтерського обліку та звітності, а також підвищення вимог до розкриття інформації, що робить фінансовий ринок більш відкритим для інвесторів. Підвищення захисту інвесторів забезпечується завдяки жорсткішим нормам регулювання та посиленому нагляду за діяльністю фінансових установ. Гармонізація законодавства з ЄС також стимулює конкуренцію на ринку, усуваючи бар'єри для входу нових гравців та сприяючи розвитку конкуренції між фінансовими установами. Важливим аспектом є інтеграція з європейським ринком, що відкриває нові можливості для українських компаній та інвесторів, забезпечуючи доступ до більш широкого спектру фінансових інструментів та послуг.

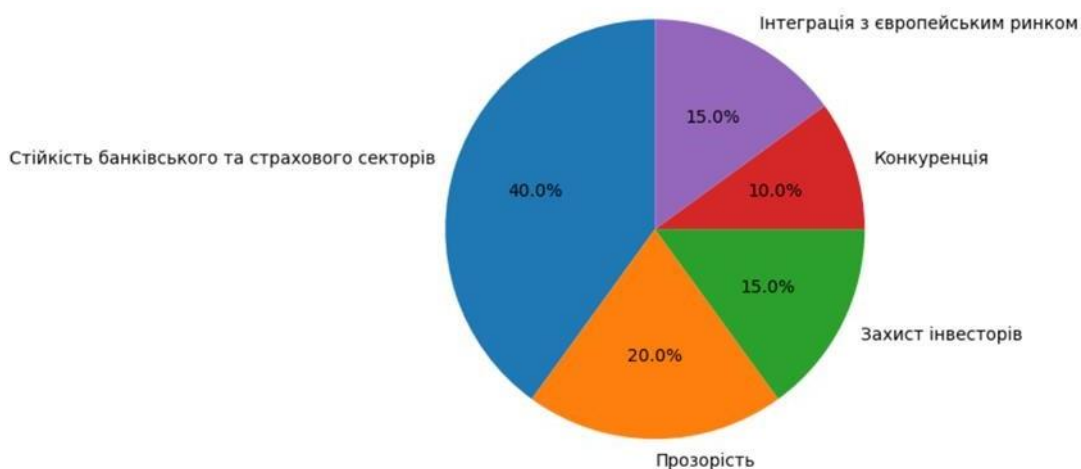

Рисунок 4.1 – Аспекти адаптації законодавства українського фінансового ринку

Незважаючи на значні успіхи, процес адаптації законодавства стикається з певними викликами. Одним із головних є недостатній рівень фінансування, оскільки імплементація європейських норм потребує значних ресурсів як з боку держави, так і з боку фінансових установ. Низький рівень обізнаності учасників фінансового ринку про нові вимоги та процедури також є суттєвою проблемою, що гальмує процес адаптації. Необхідність реформування інституцій, відповідальних за регулювання фінансового ринку, також є викликом, оскільки це потребує змін у структурі та функціонуванні цих органів [13, с. 64].

Для ефективної адаптації законодавства та успішної інтеграції до європейського фінансового ринку необхідно врахувати кілька ключових аспектів. По-перше, важливо забезпечити належне фінансування та ресурси для імплементації європейських норм. Це включає як державні кошти, так і інвестиції з боку приватного сектору. По-друге, потрібно підвищити рівень обізнаності учасників фінансового ринку про нові вимоги та правила через навчання, семінари та інформаційні кампанії. Це допоможе уникнути непорозумінь та сприятиме більш швидкій адаптації до нових умов. По-третє, необхідно реформувати інституції, відповідальні за регулювання фінансового ринку, забезпечуючи їхню ефективну роботу та здатність виконувати нові функції відповідно до європейських стандартів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що євроінтеграція України та адаптація національного законодавства до норм ЄС є складним, але необхідним процесом, що має на меті підвищення стійкості, прозорості та ефективності фінансового ринку. Виконання цих завдань створює передумови для інтеграції українського фінансового ринку з європейським, що відкриває нові можливості для розвитку економіки країни. Успіх у цьому процесі залежить від багатьох факторів, включаючи фінансування, обізнаність учасників ринку та реформування відповідних інституцій. Тільки комплексний підхід та злагоджена робота всіх учасників процесу можуть забезпечити досягнення поставлених цілей та успішну інтеграцію України до європейського економічного простору.

Україна, як держава з перехідною економікою, активно прагне до інтеграції в європейське економічне простір. Важливою складовою цього процесу є реформування фінансового ринку відповідно до європейських стандартів та вимог. За період 2021-2023 років Україна зробила значні кроки в напрямку гармонізації свого законодавства та регуляторних практик із нормами Європейського Союзу. Цей процес включав численні реформи в банківському секторі, на ринку цінних паперів, у сфері страхування, а також у галузі запобігання фінансовим злочинам та відмиванню коштів.

Таблиця 4.1 - Основні реформи фінансового ринку України в контексті євроінтеграційних процесів.

Сфера регулювання	Основні реформи	Відповідні директиви/регламенти ЄС	Результати та зміни
Банківський сектор	Впровадження нових стандартів звітності та нагляду	Вимоги Європейської банківської влади (ЕВА)	Підвищення вимог до капіталу банків, посилення внутрішніх контрольних систем, запровадження стандартів управління ризиками.
Ринок цінних паперів	Адаптація законодавства до MiFID II та MiFIR	Директива ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFID II), Регламент ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFIR)	Впровадження нових правил ліцензування, вимог до прозорості торгів, запровадження системи запобігання маніпуляціям на ринку.

Продовження таблиці 4.1

Сфера страхування	Імплементація Директиви Solvency II	Директива ЄС про страхування (Solvency II)	Впровадження нових вимог до платоспроможності страхових компаній, посилення вимог до управління ризиками, підвищення прозорості діяльності.
Боротьба з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму	Імплементація AMLD IV та AMLD V	Четверта та П'ята директиви ЄС про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму (AMLD IV, AMLD V)	Впровадження нових вимог до ідентифікації клієнтів, звітності про підозрілі транзакції, посилення контролю за діяльністю фінансових установ.

Однією з ключових сфер, де відбулися значні зміни, є банківський сектор. Національний банк України (НБУ) активно працював над підвищенням стійкості та прозорості банківської системи. Важливим кроком у цьому напрямку стало впровадження нових стандартів звітності та нагляду, які відповідають вимогам Європейської банківської влади (ЕВА). Це включало підвищення вимог до капіталу банків, посилення внутрішніх контрольних систем, а також запровадження стандартів управління ризиками. НБУ також запровадив нову методику оцінки кредитного ризику, яка базується на міжнародних стандартах і дозволяє банкам більш точно оцінювати ризики та формувати резерви під можливі втрати [13, с. 64].

Значна увага приділялася реформуванню ринку цінних паперів. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) активно працювала над адаптацією українського законодавства до Директиви ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFID II) та Регламенту ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFIR). Це включало впровадження нових правил щодо ліцензування професійних учасників ринку, вимог до прозорості торгів та розкриття інформації, а також запровадження системи запобігання маніпуляціям на ринку. Також були вжиті заходи для підвищення ефективності роботи Центрального депозитарію цінних паперів та вдосконалення механізмів розрахунків і клірингу.

У сфері страхування також відбулися значні зміни. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

(Нацкомфінпослуг), працювала над імплементацією Директиви ЄС про страхування (Solvency II). Це включало запровадження нових вимог до платоспроможності страхових компаній, посилення вимог до управління ризиками, а також підвищення прозорості діяльності страхових компаній. Важливим кроком стало створення системи гарантування страхових виплат, яка забезпечує захист прав споживачів страхових послуг у разі банкрутства страховика.

Окрім того, значна увага приділялася боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Україна активно працювала над імплементацією положень Четвертої та П'ятої директив ЄС про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму (AMLD IV та AMLD V). Це включало запровадження нових вимог до ідентифікації клієнтів, звітності про підозрілі транзакції, а також посилення контролю за діяльністю фінансових установ. Національний банк України та інші регулятори активно співпрацювали з європейськими інституціями та міжнародними організаціями для підвищення ефективності національної системи фінансового моніторингу.

5. Перспективи розвитку фінансового ринку України

Фінансовий ринок України зазнав значних змін протягом останніх років, стикаючись з викликами політичної нестабільності, економічної кризи та війни. Проте, незважаючи на ці труднощі, існує значний потенціал для його зростання та розвитку в майбутньому [1, с. 64].

Ключовим напрямком розвитку фінансового ринку України є вдосконалення його інфраструктури. Перш за все, важливим аспектом є покращення платіжної системи. Це включає впровадження нових технологій, таких як миттєві платежі, що дозволяють здійснювати фінансові операції в режимі реального часу, значно скорочуючи час обробки транзакцій та підвищуючи їхню безпеку. Відкритий банкінг є ще однією ключовою ініціативою, що дозволяє об'єднати різні фінансові установи на одній платформі, забезпечуючи прозорість та зручність для користувачів. Такі технології сприяють розширенню доступу до фінансових послуг як для населення, так і для підприємств, особливо малих та середніх.

Підвищення прозорості та корпоративного управління є ще одним важливим аспектом розвитку фінансового ринку України. Це включає впровадження стандартів прозорості, що дозволяють інвесторам отримувати достовірну та своєчасну інформацію про фінансовий стан компаній. Важливим аспектом є також вдосконалення корпоративного управління, що включає впровадження ефективних механізмів контролю та аудиту, забезпечення відповідальності керівництва компаній перед акціонерами та іншими зацікавленими сторонами. Такі заходи сприяють підвищенню довіри до фінансового ринку з боку інвесторів, що, у свою чергу, сприяє залученню інвестицій та стимулюванню економічного зростання.

Розвиток ринку деривативів є ще одним важливим напрямком, що дозволяє хеджувати ризики та створювати нові можливості для інвесторів. Деривативи, такі як ф'ючерси, опціони та свопи, дозволяють учасникам ринку захищатися від несприятливих змін у цінових рівнях на товари, валюти та інші активи. Це сприяє

стабілізації фінансового ринку та зменшенню ризиків, пов'язаних з волатильністю цін [26, с. 4].

Запровадження інноваційних фінансових інструментів та технологій є ще одним ключовим напрямком розвитку фінансового ринку України. Використання фінансових технологій (FinTech) може значно революціонізувати фінансову індустрію, пропонуючи нові продукти та послуги, а також підвищуючи ефективність та доступність фінансових послуг. Штучний інтелект, блокчейн та інші нові технології можуть бути використані для автоматизації процесів, підвищення точності та швидкості обробки даних, а також забезпечення безпеки фінансових транзакцій. Наприклад, блокчейн може використовуватися для створення децентралізованих платформ, що дозволяють здійснювати фінансові операції без посередників, знижуючи витрати та підвищуючи прозорість.

Розвиток зелених фінансів є ще одним важливим аспектом, що може допомогти Україні перейти до більш сталої економіки. Зелені облігації та інші інструменти для фінансування екологічно чистих проєктів дозволяють залучати кошти для реалізації проєктів, що сприяють зниженню викидів парникових газів, збереженню природних ресурсів та захисту довкілля. Це сприяє розвитку сталої економіки та підвищенню екологічної відповідальності бізнесу.

Інклюзивне фінансування є ще одним важливим аспектом, що сприяє розширенню доступу до фінансових послуг для незахищених верств населення. Це включає розробку спеціальних програм та продуктів, що дозволяють малозабезпеченим верствам населення отримувати доступ до фінансових послуг, таких як кредити, страхування та інвестиції. Це сприяє економічному зростанню та соціальному розвитку, забезпечуючи рівні можливості для всіх верств населення.

Інтеграція з європейським та світовим фінансовими ринками є ще одним важливим напрямком розвитку фінансового ринку України. Гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами полегшить доступ українських компаній до європейського капіталу та ринків. Це включає впровадження регуляторних стандартів, що відповідають вимогам Європейського Союзу, а також розвиток механізмів співпраці з європейськими фінансовими

установами. Збільшення участі України в міжнародних фінансових організаціях дозволить отримувати доступ до міжнародного фінансування та досвіду. Це включає участь у таких організаціях, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, що дозволяє Україні отримувати фінансову підтримку та технічну допомогу для реалізації реформ та проєктів розвитку.

Реалізація ключових напрямків розвитку фінансового ринку України може сприяти створенню більш стійкого, інклюзивного та конкурентоспроможного фінансового ринку, що буде підтримувати економічне зростання та добробут населення. Вдосконалення платіжної системи, підвищення прозорості та корпоративного управління, розвиток ринку деривативів, запровадження інноваційних фінансових інструментів та технологій, розвиток зелених фінансів та інклюзивного фінансування, а також інтеграція з європейським та світовим фінансовими ринками є ключовими аспектами, що можуть сприяти досягненню цієї мети. Ці заходи дозволять Україні створити сприятливе середовище для залучення інвестицій, підвищення довіри до фінансового ринку, стимулювання економічного зростання та забезпечення сталого розвитку [18, с. 45].

Успішна реалізація цих заходів потребує тісної співпраці між урядом, фінансовими установами, бізнесом та міжнародними партнерами. Важливо забезпечити ефективну координацію та взаємодію між різними учасниками ринку, а також створити належні умови для впровадження реформ та інновацій. Це включає забезпечення належного законодавчого та регуляторного середовища, розробку та впровадження ефективних механізмів контролю та нагляду, а також стимулювання розвитку людських ресурсів та підвищення рівня фінансової грамотності населення.

Розвиток фінансового ринку України має стати пріоритетом для всіх учасників ринку, адже від його успіху залежить економічне зростання країни, підвищення рівня життя населення та забезпечення сталого розвитку. Реалізація ключових напрямків розвитку дозволить Україні створити сучасний, ефективний та конкурентоспроможний фінансовий ринок, що відповідатиме потребам та

викликам сучасного світу.

Фінансовий ринок України зазнав значних потрясінь протягом останніх років через різні фактори, такі як геополітичні події, пандемія COVID-19 та війну. Незважаючи на ці виклики, фінансовий ринок України демонструє значний потенціал для подальшого зростання та розвитку. У цьому контексті важливо розглянути ключові напрямки, які можуть сприяти цьому розвитку, такі як цифровізація, інклюзивність фінансових послуг, розвиток ринку капіталу, підвищення фінансової грамотності та удосконалення регулювання.

Цифровізація є одним із найважливіших напрямків розвитку фінансового ринку України. Впровадження інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та відкрите банківське API, може значно підвищити ефективність та доступність фінансових послуг. Наприклад, розвиток мобільних банківських платформ дозволяє клієнтам здійснювати банківські операції без необхідності відвідувати відділення банку, що знижує витрати часу та грошей. Електронні платежі, зокрема через мобільні додатки та інтернет-банкінг, стали невід'ємною частиною фінансової інфраструктури, що дозволяє споживачам здійснювати платежі швидко та безпечно.

Крім того, технологія блокчейн має потенціал змінити фінансовий ринок завдяки своїй здатності забезпечувати безпечні та прозорі транзакції. Блокчейн може бути використаний для управління цифровою ідентичністю, що дозволяє забезпечити захист персональних даних користувачів. Це також відкриває можливості для розвитку нових фінансових продуктів, таких як смарт-контракти та криптовалюти. Відкрите банківське API дозволяє стороннім розробникам створювати інноваційні фінансові додатки та послуги, що сприяє розвитку фінтех-стартапів та підвищує конкуренцію на ринку.

Інклюзивність фінансових послуг є ще одним важливим напрямком розвитку. Розширення доступу до фінансових послуг для всіх верств населення, включаючи вразливі групи, такі як люди з низьким доходом, сільські жителі та особи з інвалідністю, є ключовим завданням. Це може бути досягнуто за допомогою розвитку мікрофінансування, мобільних грошей, дистанційного банківського

обслуговування та інших інклюзивних фінансових інструментів. Наприклад, мобільні гроші дозволяють людям у віддалених районах здійснювати фінансові операції без необхідності відвідувати банківські відділення. Дистанційне банківське обслуговування надає можливість отримувати банківські послуги через інтернет, що особливо важливо для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Розвиток ринку капіталу є ще одним важливим аспектом для зростання фінансового ринку України. Залучення інвестицій в українську економіку через розвиток фондового ринку, ринку облігацій та інших інструментів капітального ринку може допомогти українським компаніям отримати доступ до капіталу для розширення та створення робочих місць. Наприклад, розвиток фондового ринку дозволяє компаніям залучати кошти через випуск акцій, що сприяє їхньому зростанню та розвитку. Ринок облігацій, у свою чергу, надає можливість уряду та приватним компаніям залучати довгострокові кредити для фінансування інфраструктурних проєктів та інших важливих ініціатив.

Підвищення фінансової грамотності серед населення є ще одним ключовим напрямком розвитку фінансового ринку. Збільшення знань та розуміння грошових питань серед населення може допомогти людям краще управляти своїми фінансами, приймати обґрунтовані фінансові рішення та захищати себе від фінансового шахрайства. Для досягнення цієї мети необхідно проводити освітні програми, семінари та тренінги, спрямовані на підвищення фінансової обізнаності населення. Крім того, важливо забезпечити доступність інформації про фінансові продукти та послуги, щоб споживачі могли робити обґрунтовані вибори [10].

Удосконалення регулювання фінансового ринку є необхідним для створення сприятливого середовища для інновацій, конкуренції та захисту прав споживачів. Створення ефективного регуляторного середовища може включати прийняття законів про фінтех, вдосконалення правил корпоративного управління та посилення нагляду за фінансовим ринком. Наприклад, прийняття законів, що регулюють діяльність фінтех-компаній, може забезпечити прозорість та безпеку фінансових операцій, що сприяє розвитку інноваційних фінансових послуг.

Вдосконалення правил корпоративного управління може підвищити довіру інвесторів до українських компаній, що сприяє залученню інвестицій. Посилення нагляду за фінансовим ринком дозволяє запобігти фінансовим зловживанням та захистити права споживачів.

Інноваційні фінансові інструменти та технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та відкрите банківське API, відіграють важливу роль у розвитку фінансового ринку. Штучний інтелект може використовуватися для виявлення шахрайства, оцінки кредитоспроможності, персоналізації фінансових продуктів та надання автоматизованого обслуговування клієнтів. Наприклад, системи штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних для виявлення підозрілих транзакцій, що дозволяє запобігати шахрайству. Оцінка кредитоспроможності з використанням штучного інтелекту може бути більш точною та об'єктивною, що сприяє зниженню кредитних ризиків.

Машинне навчання може використовуватися для аналізу даних, прогнозування ринкових тенденцій та розробки алгоритмів торгівлі. Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть аналізувати історичні дані для прогнозування змін на ринку, що дозволяє інвесторам приймати більш обґрунтовані рішення. Розробка алгоритмів торгівлі з використанням машинного навчання дозволяє автоматизувати процес торгівлі, що знижує ризики та підвищує ефективність операцій.

Блокчейн може використовуватися для створення безпечних та прозорих транзакцій, управління цифровою ідентичністю та розвитку нових фінансових продуктів. Наприклад, технологія блокчейн дозволяє забезпечити прозорість та незмінність фінансових записів, що сприяє підвищенню довіри до фінансових інституцій. Управління цифровою ідентичністю за допомогою блокчейну дозволяє забезпечити захист персональних даних користувачів, що є особливо важливим у сучасних умовах кібербезпеки.

Відкрите банківське API дозволяє стороннім розробникам створювати інноваційні фінансові додатки та послуги. Це сприяє розвитку фінтех-стартапів, які можуть запропонувати нові рішення для фінансового ринку. Наприклад, відкриті

API дозволяють інтегрувати банківські послуги з іншими додатками, такими як платіжні системи, фінансові планери та інші інструменти управління фінансами, що робить фінансові послуги більш доступними та зручними для користувачів.

Фінансовий ринок України проходить через значні трансформації, які формуються під впливом як внутрішніх економічних факторів, так і зовнішніх геополітичних умов. Важливим аспектом розвитку є інтеграція в європейський та глобальний фінансовий ринок, що вимагає впровадження міжнародних стандартів регулювання, підвищення прозорості та ефективності фінансових інститутів. У зв'язку з цим, перспективи розвитку фінансового ринку України можна розглядати через призму кількох ключових напрямів: інституційні реформи, розвиток фондового ринку, банківський сектор, залучення іноземних інвестицій та цифровізація фінансових послуг.

Одним із центральних аспектів реформування є зміцнення регуляторної бази. Національний банк України (НБУ) і Комісія з цінних паперів та фондового ринку активно працюють над удосконаленням законодавчої бази, впровадженням нових нормативних актів, що сприяють підвищенню прозорості ринку та зниженню рівня корупції. Зокрема, реформа банківського сектору включає посилення нагляду за банками, підвищення вимог до капіталізації та ліквідності, що забезпечує більшу стабільність та стійкість фінансової системи.

Розвиток фондового ринку також є важливим чинником для економічного зростання. Україна має значний потенціал для залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів, але для цього необхідно створити сприятливі умови. Одним із ключових завдань є розширення спектру фінансових інструментів, доступних на ринку. Це включає розвиток ринку деривативів, впровадження нових видів облігацій та акцій, а також покращення інфраструктури фондового ринку, зокрема модернізацію торговельних платформ та клірингових систем.

Банківський сектор залишається основним елементом фінансової системи України. Після кризових років банківський сектор починає відновлюватися, однак ще потребує значних зусиль для підвищення ефективності та зниження рівня проблемних кредитів. Важливим напрямом є розвиток конкуренції серед банків, що

стимулює підвищення якості послуг та зниження вартості кредитування. Іншим важливим аспектом є посилення ролі банків у фінансуванні малого та середнього бізнесу, що сприятиме економічному зростанню та створенню нових робочих місць.

Залучення іноземних інвестицій є критично важливим для розвитку фінансового ринку України. Створення привабливого інвестиційного клімату включає забезпечення макроекономічної стабільності, захист прав інвесторів та забезпечення прозорості ведення бізнесу. Крім того, важливим завданням є диверсифікація джерел інвестицій, що дозволить знизити залежність від окремих країн та регіонів [20].

Цифровізація фінансових послуг є однією з найбільш перспективних галузей розвитку. Впровадження сучасних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та фінансові технології (фінтех), дозволяє підвищити ефективність фінансових операцій, знизити витрати та розширити доступ до фінансових послуг для широкого кола споживачів. Важливим завданням є розвиток нормативної бази, що регулює діяльність фінтех компаній, забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних.

У таблиці 5.1 наведено прогнозовані показники фінансового стану України на найближчі п'ять років, враховуючи поточні тенденції та очікувані реформи.

Таблиця 5.1 - Прогнозовані показники фінансового стану України на 2024-2028 роки

Рік	ВВП (млрд USD)	Інфляція (%)	Рівень безробіття (%)	Прямі іноземні інвестиції (млрд USD)	Обсяг банківських кредитів (млрд USD)	Капіталізація фондового ринку (млрд USD)
2024	160	8.0	8.5	5.0	50	40
2025	170	7.5	8.0	6.0	55	45
2026	180	7.0	7.5	7.0	60	50
2027	190	6.5	7.0	8.0	65	55
2028	200	6.0	6.5	9.0	70	60

Перспективи розвитку фінансового ринку України значною мірою залежать від успішності реалізації інституційних реформ, підвищення прозорості та ефективності регулювання, а також інтеграції в міжнародні фінансові ринки.

Важливими напрямками є зміцнення банківського сектора, розвиток фондового ринку, залучення іноземних інвестицій та цифровізація фінансових послуг. За умови успішної реалізації цих заходів, фінансовий ринок України зможе стати більш стійким, конкурентоспроможним та привабливим для інвесторів, що сприятиме загальному економічному зростанню та підвищенню добробуту населення. Прогнозовані показники свідчать про позитивну динаміку, але для досягнення цих цілей необхідно продовжувати впроваджувати реформи та вдосконалювати регуляторну базу, що забезпечить довгострокову стабільність і розвиток фінансового ринку України.

ВИСНОВКИ

Фінансовий ринок є ключовим елементом економічної системи будь-якої країни, оскільки забезпечує ефективний розподіл фінансових ресурсів між різними секторами економіки. Аналіз становлення і розвитку фінансового ринку України дозволяє зрозуміти основні тенденції та проблеми, які визначають його сучасний стан і перспективи подальшого розвитку.

З моменту здобуття незалежності у 1991 році, Україна пережила значні економічні та політичні трансформації, які вплинули на становлення фінансового ринку. На початкових етапах незалежності фінансовий ринок перебував у стані зародження. Відсутність необхідної законодавчої бази, економічна нестабільність і високий рівень інфляції ускладнювали процес його формування. Проте, поступово були здійснені важливі кроки в напрямку створення інституційної структури фінансового ринку, запровадження нових фінансових інструментів і механізмів регулювання.

Однією з ключових подій у розвитку фінансового ринку України стало створення Національного банку України (НБУ) у 1991 році, який взяв на себе функції регулювання і контролю за банківським сектором. Важливим етапом було також запровадження національної валюти – гривні – у 1996 році, що стабілізувало грошово-кредитну систему країни. Проте, фінансовий ринок все ще стикався з проблемами недовіри населення до банківської системи та фінансових інститутів, низькою ліквідністю і обмеженими можливостями для інвестування.

Розвиток фондового ринку України також відбувався повільно. Перші кроки були зроблені з створенням Української фондової біржі у 1991 році і започаткуванням діяльності Першої фондової торговельної системи (ПФТС) у 1996 році. Фондовий ринок зіткнувся з багатьма викликами, включаючи недосконале законодавство, відсутність прозорості та низький рівень захисту прав інвесторів. Незважаючи на це, було впроваджено ряд реформ, спрямованих на підвищення ефективності та привабливості ринку цінних паперів.

На сьогодні фінансовий ринок України продовжує розвиватися і адаптуватися до нових умов. Одним з важливих напрямків розвитку є цифровізація фінансових послуг і впровадження фінансових технологій (фінтех). Українські банки і фінансові інститути активно впроваджують новітні технології, такі як мобільний банкінг, електронні платежі та блокчейн. Це дозволяє підвищити доступність фінансових послуг для широкого кола населення і підвищити конкурентоспроможність українського фінансового ринку на міжнародній арені.

У висновку можна зазначити, що фінансовий ринок України пройшов значний шлях від зародження до сучасного стану. Незважаючи на численні виклики і кризи, були досягнуті важливі результати в напрямку стабілізації і розвитку ринку. Подальший розвиток фінансового ринку залежатиме від здатності уряду і регуляторів проводити ефективні реформи, спрямовані на підвищення прозорості, зміцнення фінансових інститутів і залучення інвестицій. Важливо також продовжувати інтеграцію у світову фінансову систему, що дозволить Україні ефективніше використовувати глобальні фінансові ресурси і забезпечити стійке економічне зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова В. Г. Фінансовий механізм функціонування страхової системи. монографія. Одеса. ВМВ. 2019. 380 с.
2. Виговська В. В. Теоретико-методологічні засади та прагматика забезпечення безпеки страхового ринку України. монографія. Київ. Кондор-Видавництво. 2019. 358 с.
3. Ганзюк С.М. Фінансовий ринок: конспект лекцій. Кам'янське. ДДТУ, 2022. 64 с.
4. Iukhymenko P.I., Fedosov V.M., Lazebnyk L.L. та in. Teoriia finansiv. Pidruchnyk. за ред. prof. V.M. Fedosova, S.I. Yuriiia. Kyiv. Tsentr uchbovoi literatury. 2020. 576 с.
5. Індокси акцій. Параметри ЦП Індексу ПФТС. Офіційний сайт біржі ПФТС. URL: <http://pfts.ua/trade-info/indexes/shares-indexes> (дата звернення: 20.05.2024)
6. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Консолідація банківського та страхового бізнесу теоретико-методологічні доміанти та тенденції розвитку. монографія. Івано-Франківськ. Видавець Кушнір Г. М. 2019. 183 с.
7. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку. монографія. Тернопіль. ТНЕУ. 2020. 568 с.
8. Машлій Г., Галюк М. стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. Наукові конференції. Наукові конференції. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3776/> (дата звернення: 20.05.2024)
9. Національний банк України. Офіційний сайт. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 20.05.2024)
10. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2024)
11. Приказюк Н. В. Страхова система України теорія, методологія,

практика. монографія. Київ. Логос. 2019. 611 с.

12. Селіверстова Л.С., Адаменко І.П. Особливості розвитку фінансового ринку України. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 9. С. 13–17.

13. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 (дата звернення: 20.05.2024)

14. Татарин Н.Б., Бундз Н.Б., Кравчук А.С. Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Молодий вчений. 2021. № 3. С. 379–383.

15. Фесенко Н. В., Яремченко Л. М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. Економіка та держава. 2019. № 8. С. 28-34.

16. Черняхівський В. Страховому ринку потрібен баланс інтересів держави, бізнесу і споживачів. Insurance TOP. 2021. № 1(77). С. 4. URL: <https://forinsurer.com/files/file00703.pdf> (дата звернення: 20-05.2024)

17. Шишпанова Н.О., Іванов А.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Modern Economics. 2017. №1. С. 66–72.

18. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін. Теорія фінансів. Київ. Центр учбової літератури, 2019. 576 с.

19. Hanzuyk S.M. (2022). Financial market: summary of lectures. Kamianske: DDTU, 64 p.

20. Mashlii H., Halyuk M. Status and prospects of the development of the financial market of Ukraine. Scientific conferences. Scientific conferences. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3776/> (дата звернення: 20.05.2024)

21. National Securities and Stock Market Commission. Official site. Analytical data on stock market development. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 20.05.2024)

22. Natsionalna komisiia, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuvannia u sferi rynkiv finansovykh posluh. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo. URL: <https://www.nfp.gov.ua>. (дата звернення: 20-05.2024)

23. Official website of the Ukrainian Stock Exchange. URL: <https://www.ux.ua/>

(дата звернення: 20.05.2024)

24. Seliverstova L.S., Adamenko I.P. (2018). Peculiarities of the development of the financial market of Ukraine. Investments: practice and experience. No. 9. P. 13–17.

25. Share indices. CPU parameters of the PFTS Index. The official site of the PFTS exchange. URL: <http://pfts.ua/trade-info/indexes/shares-indexes> (дата звернення: 20.05.2024)

26. Statistics of the insurance market of Ukraine. Foreshore. Official site. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 20.05.2024)

27. Tataryn N.B., Bundz N.B., Kravchuk A.S. (2021) The stock market of Ukraine: current state and problems of development. Young Scientist. No. 3. P. 379–383.

28. The official website of the NCCPFR. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2024)